

Ver reizen met internet

23 december 2019

Een vriend van ons is sinds enkele jaren niet mobiel meer. In de vorige eeuw, toen vliedschaamte nog een onbekend begrip was, vloog hij onbekommerd naar de meest afgelegen oorden. Niet om er de toerist uit te hangen, maar om andere culturen te leren kennen. Dat lukte hem aardig, hij maakt makkelijk contact. Hij beheerst veel talen, spreekt Frans in Afrika, Spaans in Zuid-Amerika en Engels in Azië. Hij kent zo'n beetje alle continenten. Daardoor is hij in staat de morele en religieuze opvattingen die hij van huis uit meekreeg, te relativiseren. Al op jonge leeftijd keek hij nergens van op, niet van vreemde zeden noch van rare rituelen. Hij veroordeelt niets en niemand. Jongeren zouden meer niet-Europese boeken moeten lezen, vindt hij, en als het even kan, contact moeten zoeken met mensen met een niet-westerse achtergrond.

Nu is hij oud en gebrekkig, zijn lijf wil niet meer. Hij is niet het type klager. "Voor bijna elk gebrek van me hebben ze wat bedacht: sterkere brillenglazen, een hoortoestel, een rollator. En verre reizen maken, dat doe ik nog steeds, maar nu thuis, via internet". Zijn belabberde fysieke conditie heeft zijn levenslust niet aangetast. Een jaar of tien geleden nam hij onverwachts het besluit tv te gaan kijken, iets waar hij vroeger zijn neus voor ophaalde. "Ik ben doorgedrongen tot de *hearts and minds* van de Chinezen", zei hij een paar dagen geleden, toen we hem opzochten, "ik leef en droom mee, met de Chinezen die op tv hun verhaal kwijt kunnen. Dankzij Ruben Terlou. Wat een geweldige jongen! Niet omdat hij zo goed Chinees spreekt, maar omdat hij zo empathisch is en zich niet opdringt".

Jean de La Ville de
Mirmont, 1886-1914.

Zo reist onze tachtiger in zijn fauteuil, espresso binnen handbereik, op YouTube gerieflijk stad en land af. Hij verveelt zich geen minuut. Internet heeft naar zijn zeggen zijn oude dag verrijkt. En die andere vorm van reizen, lezen, is hij trouw gebleven. Geen dikke romans meer, daar begint hij niet meer aan. Ik attendeerde hem op korte reisverhalen en op gedichten, ik wees hem op Heinrich Heine. Op zijn beurt wees hij mij op een Franse dichter. Op YouTube had hij naar Julien Clerc geluisterd. Of ik de poëzie van Jean de La Ville de Mirmont kende?

Thuis las ik op internet dat Jean van verre reizen droomde, maar er nooit een heeft mogen maken. In 1914 sneuvelde hij in Noord-Frankrijk, aan het front, 27 jaar oud. Hij heeft weinig nagelaten: een korte roman en een cyclus gedichten, die aan Baudelaire en Slauerhoff doen denken. Het gedicht hieronder, het laatste van de cyclus, drukt zijn romantische verlangen uit naar nieuwe, stralende, subtiële landen: *Vers des pays nouveaux, lumineux et subtils*. Hij kon bij het schrijven ervan niet vermoeden welk afschuwelijk lot hem was beschoren.

Dankzij onze hoogbejaarde vriend geniet ik op YouTube van de gedroomde vergezichten van Jean de La Ville de Mirmont en dringt het tot me door dat de mooiste reizen misschien wel die zijn welke we in onze verbeelding maken. Julien Clerc zong onderstaand gedicht in 2002 voor een groot publiek in de Bataclan in Parijs. Een bewijs dat poëzie in Frankrijk leeft.

L'horizon chimérique

Je me suis embarqué sur un vaisseau qui danse
Et roule bord sur bord et tangué et se balance.

Mes pieds ont oublié la terre et ses chemins;
Les vagues souples m'ont appris d'autres cadences
Plus belles que le rythme las des chants humains.

À vivre parmi vous, hélas ! avais-je une âme?
Mes frères, j'ai souffert sur tous vos continents.
Je ne veux que la mer, je ne veux que le vent...
Pour me bercer, comme un enfant, au creux des lames.

Hors du port qui n'est plus qu'une image effacée,
Les larmes du départ ne brûlent plus mes yeux.
Je ne me souviens pas de mes derniers adieux...
Ô ma peine, ma peine, où vous ai-je laissée?

Voilà! Je suis parti plus loin que les Antilles,
Vers des pays nouveaux, lumineux et subtils.
Je n'emporte avec moi, pour toute pacotille,
Que mon cœur... Mais les sauvages, en voudront-ils?

Denkbeeldige horizon

Ik ben aan boord gegaan van een schip dat danst
En rolt en slingert en schommelt.
Mijn voeten zijn land en wegen verleerd;
Soep'le golven hebben mij and're cadansen geleerd
Mooier dan het moede ritme van mensengezang.

Gedoemd met u te leven, helaas! had ik een ziel?
Op al uw continenten, broeders, heb ik geleden.
Ik wil alleen de zee, ik wil alleen de wind...
Wil me door de golven laten wiegen, als een kind.

Buiten de haven, het beeld ervan vervaagt in mij,
Branden mijn ogen niet langer van afscheidstranen.
Mijn laatste afscheidsworden staan me niet mee bij...
O, pijn, mijn pijn, waar heb ik je achtergelaten?

Nu! Ik ben vertrokken verder dan de Antillen,
Naar nieuwe oorden, stralend en subtiel.
Als bepakking neem ik slechts met me mee
Mijn hart... Maar zullen de wilden het hebben willen?